

УДК (504+330.3):338.47(477)

**Світлана Брошкова,
Ольга Берестеннікова**

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВА ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

В статті сформульовані пропозиції щодо забезпечення розвитку транспортного комплексу, які засновані на екологізації виробництва та вимагають створення науково-технічної, інституціональної та фінансової інфраструктури, функціонування якої створить умови для активізації природоохоронної діяльності. Розвиток транспортного комплексу, більшою мірою, забезпечується пріоритетністю формування системи екологічних цінностей сучасного суспільства та необхідністю ліквідації наслідків техногенезу.

Ключові слова: екологізація, транспортний комплекс, збереження біорізноманіття, природо-ресурсний потенціал.

В статті дані пропозиції по забезпеченню розвитку транспортного комплексу, засновані на екологізації виробництва, що потребує створення науково-технічної, інституціональної та фінансової інфраструктури, функціонування яких створить умови для активізації природоохоронної діяльності. Розвиток транспортного комплексу, в більшій ступені, забезпечується пріоритетністю формування системи екологічних цінностей сучасного суспільства та необхідністю ліквідації наслідків техногенезу.

Ключевые слова: екологізація, транспортний комплекс, збереження біорізноманіття, природо-ресурсний потенціал.

The paper set out proposals on the development of the transport sector, based on greening production, and require the establishment of scientific, technical, institutional and financial infrastructure, the operation of which will create conditions for accelerating environmental activities. The development of the transport sector, largely ensured priority environmental values forming the system of modern society and the elimination of consequences of technogenic.

Key words: Greening, the transport complex, biodiversity conservation, natural resource potential.

На сьогоднішній день в умовах глобальної інтеграції економіки великого значення набуває фактор екологічної безпеки об'єктів транспорту та транспортної інфраструктури.

Найбільш актуальним і першорядним завданням є необхідність екологізації транспортного сектора національної економіки, оскільки це відповідає національним інтересам держави і визначає пріоритетні цілі європейської транспортної політики.

Рівень розвитку транспортної системи держави — один з найважливіших факторів економічного розвитку та цивілізованості національної економіки. При інтеграції в європейську та світову економіку потреба у високорозвиненій екологічно безпечній транспортній системі дедалі збільшується і є основоположною для входження України в світове співтовариство й заняття в ньому гідного місця, що відповідає рівню сучасної високорозвиненої держави.

Необхідно комплексно окреслити проблеми екологізації транспортного сектора національної економіки, визначити завдання і шляхи її вирішення, виявити і чітко позначити реальні інструменти та механізми їх забезпечення (фінансового, матеріально-технічного, ресурсного, організаційного, правового та ін.), організувати виконання стратегічних завдань і тактичних заходів. Реалізація цього можлива за умови розробки та впровадження Державної програми екологізації та забезпечення екологічної безпеки розвитку транспортної системи України. Слід відмітити, що при формуванні такої програми доцільно узгодити її з пріоритетами спільних програм, насамперед соціально-економічного розвитку окремих секторів економіки та регіонів України, які вже прийняті або будуть прийматися на вищому рівні законодавчої та виконавчої влади.

Екологізація транспорту та його виробництва є дуже складним і багатоетапним процесом, тому необхідна модернізація технічного наповнення галузі, а саме: впровадження маловідходних та замкнених технологій, використання відходів одних підприємств іншими, а також проведення утилізації відходів. Останнім етапом є створення системи безвідходного виробництва. Найбільш поширеним є ставлення до екологізації транспорту як до об'єктивного процесу, який орієнтований на безвідходні технології і замкнені виробничі цикли.

Бажання України стати рівноправним членом Європейського співтовариства, увійти в Світову організацію торгівлі, наблизитися до

міжнародних транспортних коридорів вимагає приведення природоохоронних стандартів держави до міжнародно визнаних, що сприятиме підвищенню екологічної безпеки держави в цілому, формуванню екологічної свідомості населення, зменшенню антропогенного навантаження на навколишнє середовище. Такі заходи мають базуватися на органічній єдності екологічної (природної) та економічної (господарської) систем. В умовах ринкової економіки ліквідація наслідків забруднюючої діяльності підприємств не повинна здійснюватися за рахунок коштів бюджету. Екологізація економіки повинна базуватися на дотриманні екологічних вимог безпосередньо в процесі виробничо-господарської діяльності, а не в затратах коштів на подолання її негативного впливу. Екологізація секторів національної економіки є необхідною передумовою превентивного захисту природного навколишнього середовища, яка дозволить економити кошти на охорону природи, уникати значних бюджетних витрат на ліквідацію наслідків надзвичайних екологічних ситуацій, зрештою, це визначить вектор повноцінного розвитку України як економічно розвиненої країни.

Екологізація транспорту передбачає:

- включення екологічних вимог до організації транспортних потоків з метою зменшення транспортного забруднення за рахунок скорочення холостих пробігів та раціоналізації маршрутів;
- пригнічення тенденції індивідуалізації транспортних засобів та сприяння розвитку комфортного та економічного громадського транспорту з метою зменшення загальної кількості транспортних одиниць;
- створення нових транспортних засобів та заміна одних засобів транспорту іншими, більш екологічними, а також створення нових, екологічно чистих двигунів для наявних транспортних засобів;
- розробка і застосування більш безпечного палива або інших енергоджерел;
- заміна шкідливих паливних присадок каталітичними засобами оптимізації спалювання;
- допалювання та очистка вихлопів двигунів внутрішнього догоряння;
- пасивний та активний захист від шуму.

Екологізацію транспортного комплексу слід розглядати як концепцію економічного розвитку транспортного сектора, основним імпе-

ративом якого є задоволення потреб суспільства за умови збереження та відтворення компонентів природно-ресурсного потенціалу (ПРП). Тому необхідною є розробка системи кількісних і якісних параметрів компонентів ПРП, показників соціального, економічного та екологічного розвитку, щодо яких можливо здійснити реструктуризацію галузевої структури економіки. У цьому зв'язку науковий інтерес представляють результати науково-прикладних підходів до формування екологізованої схеми міжгалузевого балансу, які можливо використати як інструмент обґрунтування екологічно прийняттого варіанту трансформації структури економіки транспортного сектора, враховуючи необхідний обсяг і структуру природоохоронних витрат, що відповідають реальному збитку від функціонування суб'єктів господарювання.

Також слід зазначити, що в умовах формування єдиної транспортної системи країн Чорноморського економічного співробітництва та інтеграції України в Європейське співтовариство одним із пріоритетних напрямків розвитку транспортного комплексу регіону є вдосконалення мережі транспортних коридорів, підвищення рівня відповідності якості транспортного обслуговування сучасним міжнародним стандартам, створення сприятливих умов для залучення інвестицій в транспортну сферу регіону.

Досягнення цієї мети вимагає вирішення наступних завдань:

- вдосконалення нормативно-правового регулювання процесів природокористування, виділяючи заповідні зони, природні заказники, рекреаційні території, а також непоновлювані компоненти ПРП;
- розмежування повноважень у сфері державного та регіонального регулювання процесів природокористування та охорони навколишнього середовища;
- реформування системи обліку та економічної оцінки компонентів ПРП, а також системи платежів за використання природних ресурсів;
- вдосконалення фінансових механізмів, що забезпечують відтворення компонентів ПРП, враховуючи ліцензування природокористування;
- впровадження сучасних технологій відтворення і збереження компонентів ПРП, включаючи біорізноманіття та ресурси моря;
- моніторинг використання ПРП, ефективності регулювання процесів природокористування (екологічна експертиза і контроль), а

також трендів соціо-еколого-економічного розвитку щодо цілей сталого розвитку регіону.

Сформульовані пропозиції щодо забезпечення розвитку транспортного комплексу засновані на екологізації виробництва, що, в свою чергу, вимагає створення науково-технічної, інституціональної та фінансової інфраструктури, функціонування якої створить умови для активізації природоохоронної діяльності. Розвиток транспортного комплексу, більшою мірою, забезпечується пріоритетністю формування системи екологічних цінностей сучасного суспільства та необхідністю ліквідації наслідків техногенезу. Оскільки головним пріоритетом є збереження природного середовища для майбутніх поколінь, необхідно відзначити зростаючу актуальність формування ментальності українського суспільства щодо нової соціально-екологічної культури як чинника, що забезпечує екологічну і техногенну безпеку країни та стабілізацію переходу до сталого соціально-економічного розвитку. Таким чином, соціо-еколого-економічний розвиток України як європейської держави має бути пов'язаний з розробкою і реалізацією системи державних механізмів регулювання, що забезпечить високу якість життя, сприятиме формуванню генофонду нації, а також зміцнить систему національної безпеки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна програма реформування залізничного транспорту на 2008–2015 роки.
2. Закон України «Про залізничний транспорт» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 40. — Ст. 183.
3. *Брошкова С. Л.* Научные основы формирования социо-эколого-экономического механизма устойчивого развития региона (на примере Одесского региона) // Брошкова С. Л. — О. : Феникс, 2010. — 182 с.
4. Железные дороги мира. — 2009. — № 9.
5. Порты Украины. — 2013. — № 8 (130).
6. Центр транспортных стратегий [Электронный ресурс]. — Режим доступа : www.cfts.org.ua
7. Briginshaw D. *International Railway Journal*. — 2009. — № 3. — P. 34–35.
8. Costa F. *Le Rail*. — 2005. — № 121. — P. 26–28.
9. Hughes M. *Railway Gazette International*. — 2009. — № 6. — P. 53–58.

Одержана 12.11.2014